

1 Samuel 7 : 12

GEDENKSTEEN

"En Samuel nam een steen en stelde die op tussen Mizpa en Sen; hij gaf hem de naam Eben Haezer en zeide; tot hiertoe heeft ons de Here geholpen" (vert. NBG51)

Onze wereld kent duizenden herdenkingsstenen. Monumenten, gevelstenen, opschriften op standbeelden die allemaal herinneren aan daden van mensen in de geschiedenis. Soms zijn het kolossale stenen kunstwerken, zoals het monument op de Dam in Amsterdam. Soms zijn het kleine tekens op een huis.

In mijn eerste gemeente herinner ik mij een steen op een klassieke boerderij. Op die steen een diepe streep gekerfd en daarboven een jaartal. Dat was alles.

Maar het houdt de herinnering levend aan een belangrijke gebeurtenis. Zover stond in dat jaar het water. En als je doordenkt, dan zie je de spannende gebeurtenis toen en daar: de dijk doorgebroken, water over de polder, schrik in de harten van de mensen, het water stijgt en stijgt, allemaal naar de zolder, huilende kinderen, loeiende koeien. Houden de muren het? Hoor eens hoe de storm huishoudt.

Dan eindelijk de val van het water, de opluchting, de blijdschap. Het water zakt!

En dan, later, de steenlegging. De streep. Het jaartal. Simpel. Maar wat een diep ingekerfde herinnering aan een ramptoestand. Opdat wij niet vergeten....

Ook in de bijbel vinden we van die gedenkstenen.

Het stenen hoofdkussen van Jakob bij Bethel: "De Here was aan deze plaats"!

Twaalf stenen in de Jordaan, na de doortocht van het volk Israel.

Zo lezen we ook hier. Samuel legt plechtig en onder grote toeloop een gedenksteen. En die krijgt ook een opschrift, een naam. EBEN-HAEZER, STEEN VAN DE HULP. Want - zo verklaart Samuel aan het volk - : tot hiertoe heeft de Here ons geholpen!

Dat is opvallend, gemeente. Ik zei al: onze gedenkstenen zijn meestal - herinneringen aan de daden van *mensen*. "De eerste steen is gelegd door...." Of: het standbeeld van een zeeheld, een schrijver, een staatsman.

Wat is nu het bijzondere van Samuels steen? Daar staat op wat de *Here God* voor zijn volk gedaan heeft. Daarmee is die steen eigenlijk een soort psalm, een loflied, een jubeltoon. Niet wij presteerden het, God heeft het gedaan!

Nu zit er ook achter die steen van Samuel een geschiedenis. Die vertelt ons over de daad van de *Here God*, die hulpdaad, de uitredding. Wij gaan daar samen eens naar kijken, gemeente. We letten op

1. de verootmoediging van Israel
2. de uitredding van Israel
3. de dankzegging van Israel.

1. De verootmoediging van Israel.

We kunnen ook zeggen: wat een ellende! Het volk zat al jarenlang in de verdrukking. De oude vijand, de Filistijnen, was lastig en roerig en had de overhand. Zij overheersten het volk. De Israelieten hadden niets meer te vertellen. En wee hun gebeente als ze in verzet kwamen. Dan kwam er een soort Kosovo-effect: de Filistijnen kwamen en vernietigden het hele dorp of stadje met alle mensen erin.

Van alles hebben de Israelieten geprobeerd. Ze hebben gevochten en verloren. Ze hebben tot allerlei goden gesmeekt en verloren. Ze hebben de ark van God uit het heiligdom gehaald en verloren.

Nu hebben ze niets meer over. Nu weten ze geen raad meer. En dan eindelijk, eindelijk, gaan ze inzien dat alle narigheid hun eigen schuld is. Dat het een gevolg is van hun ongehoorzaamheid. Dat dit het effect is van hun afkeer van de *Here God*, JHVVH. "We hebben het zelf verknoeid en verdaan", zo beginnen ze in te zien. "En het gehele huis Israels achtervolgde de *Here* met zijn klachten" (StV:"klaagde de *Here* achterna").

De richter, dienaar van God, Samuel, ziet de verootmoediging van het volk. Eindelijk, eindelijk. Het volk buigt zich voor God met erkenning van schuld. Wat nu? Samuel weet het en zegt het: bekeert u. Keer om op uw afgodische levensweg. Doe al die afgoden weg. Wend uw hart tot de *Here*. Dient Hem alleen. Dan zal Hij u redden.

Wat goed is dat, gemeente, als harde knieën eindelijk buigen. Als harde harten eindelijk breken. Als koude ogen eindelijk vochtig worden. Wanneer een heel volk zich omkeert op zijn doodlopende weg.....

Gemeente, dit is heel bijzonder. Een heel volk op de terugweg naar God. Daar zien we in onze tijd niets van. Het heeft geen enkele paragraaf in het politieke beleid. Vroeger kon het nog wel eens gebeuren, dat de overheid een algemene bid- en boetedag uitschreef. Maar dat is verleden tijd.....

Verootmoediging van Israël. Dat is hier aan de orde. Weet u nog wat verootmoediging is? Ootmoedig worden. Klein voor God. Buigen in schuldverslagenheid. Wanneer wij dat als volk niet gezamenlijk doen, gemeente, doen we het dan wel individueel, persoonlijk? Kent u die verootmoediging zelf?

Is daar dan reden voor? Ja wis en zeker! Ook wij leven niet zoals dat zou moeten. Ook wij zondigen telkens. Dat zit in ons en dat komt er ook steeds weer uit. Ook wij zijn ten prooi aan egoïsme, cynisme, liefdeloosheid, twijfel, oppervlakkigheid en wat niet al. Daar zetten we ons hart dagelijks voor open, God vergetend. Dwaalzieke brokkenmakers die we zijn. Weet u dat?

Nee, een vijand als de Filistijnen is hier niet te zien. Maar wat dacht u van de macht van de Boze, die kwaadaardige vijand van alle mensen? Die werkt door, ook vandaag!

"Heer, waar dan heen?"

Samuel zegt het tegen Israël: "Tot God alleen". Dat is ook nu nog de weg, gemeente.

Hij roept het hele volk Israël bijeen op een grote volksvergadering in Mizpa. Dat is een plaats niet ver van zijn woonplaats Rama ten N. van Jeruzalem. Daar komt de hele massa bijeen. Je ziet de families komen uit alle oorden van het land. De stammen van Israël. Zoiets als in het stadion de EO -familiedag. Duizenden samen. En wat doen ze daar? Bidden. Op de manier van toen. Ze goten water uit als plengoffers voor de Here. Symbolen van gebed en overgave. Water was een kostbare vloeistof in het droge land. Eten en drinken was er niet bij: ze vastten. "Want", zo zeiden ze luid en duidelijk: "wij hebben gezondigd tegen de Here". Intense verootmoediging! Uniek!

En Samuel, de richter, geeft leiding aan het gebed en brengt orde aan in het volksleven ("Samuel richtte de Israëlieten", staat er).

De Filistijnen schrikken wel van dat massale volksgebeuren bij Mizpa. Spionnen moeten het gerapporteerd hebben: heel Israël schoolt samen bij Mizpa!

De stadsvorsten beraadslagen met elkaar en brengen gauw een groot leger op de been. Als ze snel oprukken kunnen ze dat hele volk daar in de tang nemen en vernietigen!

Zodra de Israëlieten daarvan horen zijn ze weer doodsbenauwd en ze sporen Samuel aan om toch tot de Here te bidden om hulp.

Weet u, wat de richter toen deed? Toen werd hij volop *priester*. Hij nam een "melklam", een dier dat nog met melk gevoed werd. Een volmaakt en onschuldig dier. Dat bracht hij in z'n geheel aan de Here tot een brandoffer, als een gebed, een concrete smeekbede: O God, help uw volk!

2. De uitredding van Israel

De wapens van de Israëlieten komen er ditmaal niet aan te pas. In zijn vrijmacht grijpt de Heilige zelf in. Een hevig onweer pakt zich samen boven de legers van de Filistijnen. Bliksem en donder rondom. De ontlading van een vreselijke boosheid over de vijanden van Gods biddende volk.

Met bijgelovige angst voor die hemelgod van Israel komen de Filistijnse troepen in paniek en vluchten voor hun leven, achtervolgd door de Israëlieten.

Het is onmogelijk deze ingreep en deze vlucht te begrijpen. Hier maakt God zelf de harten bevreesd. "Hij bracht hen in verwarring", lezen we. En als Hij dat doet, dan vlucht de vijand weg...

Intussen staat Samuel te offeren. Dat witte melklam. Als een kreet om hulp, een smeekbede om redding....

En zie, de Here antwoordt en helpt. In een majestueuze actie van Hem, die de elementen beheerst. Daar is de NATO niks bij. De vijand wordt totaal verslagen. Gods hulp is uniek en volmaakt.

Er is een bekende psalmregel die luidt: "En onze God ontfermt zich op 't gebed". Dat doet Hij. Hij doet het wel op zijn tijd en op zijn manier.

Niet altijd op onze tijd en onze manier.

Ook in ons leven, gemeente, liggen beloften. De beloften van zijn verbond. "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid en Ik zal u eruit helpen". Dat is zo'n belofte. Zo'n toezegging van vergeving en heil. Die vergeving en dat heil hebben wij niet paraat voor onszelf. "Zelf-help" is voor Gods aangezicht de remedie niet en nooit. "God die helpt in nood is in Sion groot". Wij kunnen immers de grote Vijand niet aan: de Boze, de Zonde, de verleidende wereldmachten. Wat moeten we dan doen? Bidden! Zonder ophouden, zegt de apostel. Tegen de klippen op. En

bedenk dat de Geest van God meebid, meezucht zo, zoals niemand het kan. De heilige Geest brengt dat kleine mensengebed van mij omhoog naar het hart van God!

En dan moeten we nog iets onderstrepen, gemeente.

Samuel brengt een *offer*.

En God ziet dat offer. Hij ziet het aan en verhoort het gebed.

Dat is een grondslag voor alle eeuwen en plaatsen en situaties.

Ook nu.

Ook ons gebed, gemeente, wordt verhoord *terwille van het offer*.

Niet het offer dat u brengt.

Niet de tranen die u plengt.

Nee, één offer ziet de Here God aan. Dat is het offer van de Zoon, Jezus Christus. De mensen sloegen hem stuk en hingen hem op, aan een kruis. Als een offerlam ging hij de dood in. Lam Gods dat de zonder der wereld wegneemt.

Zie, gemeente, dat Lam is de grond van ons heil. Daar ziet God naar.

Dat neemt God aan. Het offer van de door Hemzelf gegeven Redder.

"God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende". Dit offer, het uiterste teken van Gods liefde voor ons, dit Lam - is de vervulling van het melklam van Samuel. Daar kunnen de zonden, de machten, de demonen en de doodsmacht niet tegenop. Tegen de verzoenende kracht van deze geofferde Christus. De kracht van zijn bloed. Dat is het. Dat is de redding. Ook voor u en mij. Als, net als Israel, onze ziel op niets is uitgelopen, we geen kracht meer hebben in onszelf, ten einde raad zijn, dan.....schept God raad. Jezus overwint al onze vijanden, volkomen.

Op dat Christuswerk mag u pleiten, gemeente. Hij overwint totaal.

Samuel hield dat offerlam de Eeuwige als het ware voor ogen: Here, help ons toch! Zo mogen wij, met alle eerbied, het offerkruis van Christus God voor ogen houden en pleiten, pleiten, pleiten.. "Here, neem mij aan, om deze Jezus wil. Ik geloof, Here, ik vertrouw op U".

Zo wil God gebeden zijn terwille van Zijn Zoon. Hij verhoort!

En dan komen we tot het derde:

3. De dankbaarheid van Israel

De vijand is weg. Verjaagd, verstrooid. Het volk is gered. Voor jarenlang. De Filistijnen zijn nergens meer. Ze zullen tijdens de jarenlange leiding van Samuel geen kans meer wagen Israel te bestrijden.

God heeft Zijn volk laten zien en beleven, dat verootmoediging en bekering de weg openen naar een vernieuwde verbondsrelatie.

Er is alle reden tot dankbaarheid.

Vandaar, dat Samuel die steen neemt. En hem duidelijk, als een monument, opricht tussen Mizpa en Sen. Sen is waarschijnlijk een berg ten westen van Mizpa. Een danksteen dus. Tel uw zegeningen. Eén voor één. En vergeet er geen....

En de naam van het monument?

Er is geen noodzaak daar een prijsvraag voor uit te schrijven onder het volk. Eben - Haezer, steen van de hulp. "Tot hiertoe heeft de Here ons geholpen", zegt Samuel. Als een vader des vaderlands gaat hij zijn volk voor in de dankbaarheid!

De steen geeft aan de erkenning, de belijdenis, dat er tenslotte maar Een is die ons helpen kan. God. En dat hij dat ook wil en doet!

Deze steen heeft een geschiedenis. Een reddingsgeschiedenis. Ze is geboren uit de geloofsbevinding van Samuel en Israël. Ze spreekt een verhaal. Net als die streep in de boerderij in de Alblasserwaard met dat jaartal erboven. Dat was een herinnering aan de watervloed die getemd werd. Eben-Haezer is een herinnering aan de vloed van Gods genade, die omhoogkwam om het volk te bevrijden.

Zo spreekt die dode steen een levend verhaal. Een geweldige ervaring met God wordt erin uitgedrukt. Gestolde ervaring. Ervaring van de wonderlijke hulp van de Here God.

Dank in steen. Psalm in steen. Eben-Haezer, steen van de hulp.

Gemeente, zou er bij u voor God ook een steentje afkunnen?

Er varen heel wat Rijnschepen over onze grote rivieren met als naam en opschrift "Eben-Haezer". En menig huis draagt die naam. Ook verenigingen hebben deze naam van Israël overgenomen. Kerkgebouwen zijn ernaar genoemd.

Zou u dat ook wel kunnen doen? Heeft de Here geen recht op uw dankbaarheid? Voor al zijn stoffelijke en geestelijke gaven? Staan we er wel eens stil bij hoe ontzaglijk veel gaven de Here ons gegeven heeft, al de dagen van ons leven, ook nu, in deze tijd?

Maar vooral: wat hebben we de Here te danken voor zijn bijzondere genade in Jezus Christus! Zijn allergrootste gave!

Dank toch altijd de Here voor zijn vaderlijke liefde, voor het Lam dat voor ons geslacht werd, voor de Geest die ons hart vernieuwt.

We mogen dat persoonlijk wel doen, individueel, maar zeker ook als kerk en als volk. Collectief, gezamenlijk. Er is alle reden voor!

Ergens in de wereld is een christelijk ziekenhuis, waar boven de ingang staat "Geloofd zij Jezus Christus!" Op een grote steen, ingemetseld boven de poort, met vergulde letters.

Dat is dus echt een steen tot Gods lof en eer.

Maar als je dat ziekenhuis *uitgaat*, genezen en wel, zie je dat opschrift niet. Je ziet het juist als je er *in* gaat! Het is dus een opwekking om lovend het ziekenhuis binnen te gaan. M.a.w.: alle dingen, ook de moeilijkste, de spannendste, de tegenvallende, de zware - mogen we de Here letterlijk in dank afnemen. Want Hij is een Hulp in benauwdheden. Hij gaat met zijn biddende volk mee. Altijd en overal heen.

De God van Eben-Haezer leeft ook nu voor mensen die er onderdoor moeten. Vertrouw op Hem! Hij laat je niet vallen.

Ja, maar wie ben ik nou helemaal? Een zwakgelovige, een kleingelovige, een telkens zelfs ongelovige....En als volk, als gemeente, onder de maat van Gods Woord en Wet.

Toch! Geloven is "toch" zeggen! Toch overwint eens de genade en maakt een einde aan de nacht. Zo zingt een lied. En zo is het. God wil bij je zijn, in dat ziekenhuis, in je eigen gezin, ook als je er geen recht op hebt. Alleen: verootmoedig je en bid.

Het was een levensles voor het volk Israël. Deze geschiedenis staat ook in de historie geschreven als een monument van Gods trouw aan dat volk. Door tijden van diepe duisternis heen heeft de Here zijn verbond met dat volk gehandhaafd, dat hebben noch de Filistijnen, noch de Palestijnen kunnen verhinderen. God heeft beloften voor dat volk, ook nu en straks. Dat is zijn verkiezing, zichtbaar in zijn verbond. Laten we bidden om de vrede, de sjaloom, voor dat volk.

Eben-Haezer, tot hiertoe heeft de Here ons geholpen. Dat geldt ook onze gemeente, onze kerk, die een moeilijke tijd doormaakt in een periode van Godsontkenning, secularisatie, kerkverlating, maar ook van onderlinge onenigheid ....

Toch, ook wij als gemeente van Christus, in Israel ingelijfd, mogen ons gebed richten tot de God van Israel, want deze God is onze God. God sloot met zijn gemeente in Christus zijn verbond, ook onze verkiezing daarin zichtbaar makend.

God helpt ook ons de moderne vijanden van ongelooft en twijfel te overwinnen en in zijn wegen te wandelen.

Samuel zegt niet: Tot hiertoe hebben we ons er goed doorheen geslagen. Nee, God heeft ons tot hiertoe geholpen.

U bent misschien moedeloos. Om allerlei redenen. Het leven lijkt soms zo onnoemelijk zwaar.

Vergeet dan niet wat Samuel vanuit die oude tijden tot u zegt: Tot hiertoe heeft ons de Here geholpen. En die God leeft en regeert ook nu. Hij helpt u. Door alles heen. Daar staat het kruis van Christus garant voor.

Eben-Haezer.

God helpt zijn volk, zijn kerk, zijn kind tenslotte aan een volkomen nieuw leven, een nieuwe aarde, een zalige toekomst. Want als de Eeuwige redt, dan redt Hij ook voor eeuwig. Amen.